

RAZVRSTAVANJE POSEBNIH CARINSKIH POSTUPAKA PREMA VRSTAMA SAOBRAĆAJA

Uvod

Carinski postupak je poseban upravni postupak koji se sprovodi radi primene materijalno-pravnih carinskih propisa, a pre svega radi sprovođenja carinskog nadzora i carinjenja robe za slučaj prenosa ili prevoza carinske robe preko carinske linije. Postoji više carinskih postupaka koje je moguće klasifikovati prema različitim kriterijumima. Ukoliko se kao kriterijum koristi vrsta saobraćaja možemo razlikovati sledeće carinske postupke: a) carinski postupak u putničkom saobraćaju, b) carinski postupak u železničkom saobraćaju, c) carinski postupak u drumskom saobraćaju, d) carinski postupak u vazdušnom saobraćaju, e) carinski postupak u rečnom saobraćaju i f) carinski postupak u poštanskom saobraćaju.

Ovaj rad je posvećen analizi carinskih postupaka čije je propisivanje izvršeno imajući u vidu specifičnosti pojedinih vrsta saobraćaja.

Posebni carinski postupci prema vrstama saobraćaja su u našem pozitivnom carinskom pravu regulisani Uredbom Vlade R. Srbije o carinski dozvoljenom postupanju sa carinskom robom, puštanju carinske robe i naplati carinskog duga, Sl. glasnik R. Srbije br. 127/2003.

Carinski postupak u putničkom saobraćaju

Putnik je dužan da pri prelasku carinske linije prijavi lični prtljag i sve stvari koje sa sobom nosi. Radi provere pomenute prijave, carinski organ je ovlašćen da izvrši pregled stvari koje putnik nosi. Stvari koje putnik nije prijavio do trenutka kada je ovlašćeni carinski službenik odlučio da izvrši pregled stvari smatraju se neprijavljenim i kao takve se privremeno oduzimaju do okončanja odgovarajućeg carinskog postupka. Stvari koje nose diplomatski kuriri, na osnovu diplomatskog kurirskog pisma, ne podležu pregledu.

Osim što je carinski organ ovlašćen da izvrši pregled stvari koje putnik nosi, ovlašćen je i da odredi pretres putnika kada iz opravdanih razloga posumnja da je putnik prećutao ili dao netačne podatke čime je izvršena ili bi mogla da bude izvršena povreda odredaba Carinskog zakona ili drugog carinsko-pravnog propisa ili da je putnik sakrio robu čiji je uvoz ili izvoz zabranjen, ograničen ili uređen posebnim propisima. Ukoliko se putnik protivi pretresu, ovlašćeni carinski službenik je dužan da o tome obavesti nadležnog linijskog rukovodioca. Nadležni linijski rukovodilac tada utvrđuje da li postoji ili ne postoji osnov za pretres. Ukoliko proceni da je zahtev za izvršenjem pretresa osnovan, naložiće da se pretres izvrši. Pretres putnika vrši ovlašćeni carinski službenik istog pola u posebnoj prostoriji. Pretres

* Privredna akademija, Novi Sad.

maloletnih lica vrši se u prisustvu lica koje je za maloletno lice odgovorno (roditelj, staratelj, nastavnik), a ukoliko to lice nije prisutno, u prisustvu socijalnog radnika. Pored pretresa putnika, carinski organ je ovlašćen i da izvrši pretres prevoznog sredstva, a putnik je dužan da odgovori na sva pitanja ovlašćenog carinskog službenika koja se odnose na prevozno sredstvo i robu koja se u njemu nalazi.

O izvršenom pretresu sačinjava se zapisnik.

Robu koju putnik unosi iz inostranstva carini granična carinarnica u skraćenom ili redovnom carinskom postupku. U skraćenom carinskom postupku carini se roba koju putnik unosi iz inostranstva, a namenjena je za korišćenje u sopstvenom domaćinstvu, čija ukupna vrednost ne prelazi iznos od 3.000 evra. Carinjenje robe koju putnik unosi iz inostranstva u skraćenom carinskom postupku se vrši popunjavanjem obrasca *Obračun uvoznih dažbina za robu koju putnici sa sobom nose* od strane ovlašćenog carinskog službenika. Putnik se izjašnjava da li je saglasan sa konstatacijom ovlašćenog carinskog službenika u pogledu: količine, vrste, kvaliteta i carinske vrednosti robe, kao i u pogledu iznosa carinskog duga. Ako se putnik saglasi sa konstatacijom ovlašćenog carinskog organa, platiće carinu i druge uvozne dažbine, čime se postupak carinjenja okončava. U suprotnom putnik je dužan da podnese sažetu deklaraciju čime započinje redovan postupak carinjenja. Redovan postupak carinjenja robe koju putnik unosi iz inostranstva se inače sprovodi kada se količina, vrsta, kvalitet i carinska vrednost robe inače ne mogu utvrditi u skraćenom carinskom postupku kao i kada je ukupna vrednost robe viša od 3000 evra ili roba nije namenjena korišćenju u sopstvenom domaćinstvu.

Domaća lica ili strana lica sa odobrenim privremenim ili stalnim boravkom u Republici Srbiji dužna su da stvari koje iznose sa domaćeg carinskog područja i koje će koristiti dok borave u inostranstvu, a koje ne predstavljaju lični prtljag, upišu u obrazac *Spisak stvari koje putnik privremeno iznosi*. Spisak potpisuje i overava ovlašćeno službeno lice uprave carina. Po okončanju puta putnik će popisane stvari moći da unese u carinsko područje R. Srbije bez plaćanja carine.

Domaći državljani na privremenom radu u inostranstvu ili domaći državljani koji u inostranstvu borave radi školovanja, specijalizacije i sl. imaju pravo na privremeni unos robe koju će upotrebljavati za vreme boravka u našoj zemlji. Robu je putnik dužan da upiše u obrazac *Spisak stvari koje putnik privremeno unosi*. Ovlašćeni službenik Uprave carina sravnjuje podatke iz Spiska stvari koje putnik privremeno unosi sa stanjem robe i pravilno popunjene primerke Spiska stvari potpisuje i overava službenim pečatom. Prvi primerak spiska stvari zadržava carinarnica, a drugi se predaje putniku. U putnoj ispravi carinski službenik upisuje službenu zabeležku “Privremeno uneo robu” (PUR), upisuje datum i potpisuje se. Putnik je dužan da privremeno unesenu robu vrati u inostranstvo ili da zahteva drugo carinski dozvoljeno postupanje. Kada putnik iznosi robu koju je privremeno uneo predaje ovlašćenom carinskom organu Spisak stvari koji, nakon što utvrdi istovetnost robe, poništava službenu zabeležku PUR u putnoj ispravi i to potpisuje i overava službenim pečatom.

Carinski postupak u železničkom saobraćaju

Granična železnička stanica je dužna da odmah po dolasku voza iz inostranstva usmeno prijavi voz graničnoj carinarnici. Granična železnička stanica je inače dužna da obavesti carinski organ o:

1) uvođenju vanrednih vozova u međunarodnom saobraćaju, uz naznačenje tačnog vremena njihovog polaska u inostranstvo odn. dolaska iz inostranstva, najkasnije 24 časa pre dolaska, odn. odlaska voza;

2) svakom otkazivanju ili zakašnjenju redovnih i vanrednih vozova u međunarodnom saobraćaju dužem od 30 minuta;

3) svakom prelasku granice lokomotive, motornih kola i dresina;

4) svakom povećanju broja kola u vozovima u međunarodnom saobraćaju za prevoz putnika preko uobičajenog.

Takođe, red vožnje vozova u redovnom saobraćaju dostavlja se carinskom organu na železničkom graničnom prelazu, najkasnije sedam dana pre dana početka njegovog važenja.

Železnička prevozna sredstva (vozovi) se po prelasku carinske linije zaustavljaju na graničnoj železničkoj stanici. Ne smeju se zaustavljati na pruzi između carinske linije i granične železničke stanice, osim ako je to neophodno zbog bezbednosti saobraćaja ili u slučaju više sile. Ako bi se voz ipak zaustavio na pruzi između carinske linije i granične železničke stanice, granična železnička stanica je dužna da o tome odmah obavesti graničnu carinarnicu.

Na graničnoj železničkoj stanici se voz u međunarodnom saobraćaju zaustavlja na koloseku koji je kao carinski odredila granična železnička stanica uz saglasnost carinskog organa.

Razlikujemo pravila o carinskom postupku u putničkom i u teretnom železničkom saobraćaju. Što se putničkog železničkog saobraćaja tiče, kad voz koji prevozi putnike stigne iz inostranstva u graničnu železničku stanicu, ovlašćeni carinski službenici odmah vrše pregled lokomotive, motornih kola, službenih kola i voznog osoblja.

Pregled robe i ličnog prtljaga koji putnici sa sobom nose vrši se u kolima u kojima se putnici nalaze, a izuzetno u službenim prostorijama granične carinarnice. Granična železnička stanica je inače dužna da carinarnici obezbedi prostorije potrebne za sprovođenje carinskog nadzora i kontrole. Za vreme pregleda voza, robe, putnika i ličnog prtljaga, pristup na peron uz koji voz stoji i ulazak u voz dozvoljen je samo službenim licima, a drugim licima - samo uz prethodnu saglasnost granične carinarnice.

Granična carinarnica dužna je da sve propisane radnje kod putničkih vozova izvrši za vreme redovnog zadržavanja voza. Ako se carinski postupak sa putnicima ne može završiti za vreme redovnog zadržavanja voza u graničnoj železničkoj stanici, carinski postupak se može sprovesti za vreme kretanja voza. U tom slučaju je železnica dužna da odvoji kola sa putnicima iz inostranstva od kola sa putnicima u domaćem saobraćaju, a carinskim službenicima se obezbeđuje poseban odeljak u vagonu za sprovođenje mera carinskog nadzora i kontrole i smeštaj carinske robe.

O okončanom pregledu putničkog voza, granična carinarnica odmah obaveštava graničnu železničku stanicu i to tako što se u *železničku knjigu za prijavljivanje i odjavljivanje vozova* upisuje tačno vreme završetka carinskog pregleda i isto potvrđuje potpisom ovlašćenog carinskog službenika.

Carinski pregled teretnog voza podrazumeva utvrđivanje brojnog stanja kola u sastavu teretnog voza i pregleda lokomotive, službenih kola i voznog osoblja, a po potrebi i ostalih kola teretnog voza i utvrđivanje stanja inostranih železničkih

ili carinskih plombi na kolima. Brojno stanje kola u sastavu teretnog voza carinski organ spravljuje sa *Spiskom prelaza* strane željeznice ili prevoznim ispravama koje prate robu (železnički tovarni list, ekspresni list, prtljažnica i dr.) koje carinskom organu zajedno sa Sažetom deklaracijom i Popisnom knjigom predaje granična željeznička stanica.

Prilikom pregleda robe, ukoliko se radi o denčanim pošiljkama, ovlašćeni carinski službenik utvrđuje stanje pakovanja koleta i spravljuje podatke iz sažete deklaracije sa podacima naoletima. Te pošiljke se ne plombiraju. Ovlašćeni carinski službenik, radi proveravanja tačnosti podataka sadržanih u sažetoj deklaraciji, može da izvrši i pregled robe. Pregled robe se vrši u kolima. Ako se roba, međutim, ne može pregledati u kolima, mora se istovariti i smestiti na mesto koje odredi carinski organ.

Rok za izvršenje carinskog pregleda teretnog voza je dva časa od prijema sažete deklaracije i železničkih prevoznih isprava. Ako postoje opravdani razlozi za duže zadržavanje voza o tome će carinski organ obavestiti željezničku stanicu. Po završenom pregledu teretnog voza, ovlašćeni carinski službenik o tome obaveštava graničnu željezničku stanicu i upisuje u željezničku knjigu za prijavljivanje i odjavljivanje vozova tačno vreme završetka pregleda teretnog voza.

Na carinski postupak pri izvozu robe se shodno primenjuju odredbe o carinskom postupku pri uvozu robe uz nekoliko posebnih pravila. Ako pri izvozu robe carinski organ utvrdi neusaglašenost stvarnog stanja robe i železničkih kola sa ispravama koje prate robu, sastavlja se zapisnik koji potpisuju carinski službenik i prisutni željeznički radnik. Eventualni višak robe zadržava carinski organ i o tome upisuje zabeležku u zapisnik kojim je utvrđeno postojanje tog viška. Po završenom carinjenju robe koja se izvozi, na prevozna sredstva sa robom i na željezničke isprave, željeznička stanica stavlja nalepnice zelene boje sa natpisom: "Carinska roba. Predati carinarnici (naziv izlazne željezničke stanice)".

Carinski postupak u drumskom saobraćaju

Sva drumska prevozna, odnosno prenosna sredstva sa robom ili bez robe, koja saobraćaju sa inostranstvom, moraju se zaustaviti kod graničnog branika.

Ako je neophodno izvršiti pretovar robe, odgovorno lice, odnosno vozar dužan je da o tome obavesti najbliži carinski organ, koji odlučuje o merama carinskog nadzora i kontrole koje je potrebno preduzeti. O pretovaru se sačinjava zapisnik koji potpisuje vozar i ovlašćeni carinski službenik koji je prisustvovao pretovaru.

Ako strano motorno vozilo bude ostavljeno na domaćem carinskom području, pa makar i na mestu na kome je parkiranje dozvoljeno, a pod okolnostima koje navode na zaključak da je napušteno (npr. sa vozila su skinute registarske tablice, teže je havarisano ili zapušteno, niko se ne stara o njemu i sl.), carinski organ dužan je da o tome obavesti organ unutrašnjih poslova radi utvrđivanja ko je vlasnik napuštenog vozila i mesto njegovog boravka. Napušteno vozilo se stavlja pod carinski nadzor najduže tri meseca. Ukoliko u tom roku ne bude utvrđeno ko je vlasnik vozila, carinski organ pokreće postupak za određenje carinski dozvoljenog postupanja ili upotrebe, uključujući i prodaju vozila. Ako se, pak, utvrdi da je vlasnik vozila strano lice o tome se obaveštava diplomatsko-konzularno predstavništvo zemlje čiji je državljanin vlasnik vozila. Obaveštenje sadrži i podatke o stanju vozila i o visini troškova koje vlasnik napuštenog vozila treba da plati prili-

kom preuzimanja vozila (troškovi dopreme, čuvanja i sl.). Ukoliko vozilo ne bude preuzeto i vraćeno u inostranstvo u roku od tri meseca od dana dostavljanja obaveštenja, carinski organ će pokrenuti postupak za određivanje carinski dozvoljenog postupanja ili upotrebe, uključujući i prodaju vozila.

Carinski postupak u vazдушnom saobraćaju

Carinski postupak u vazдушnom saobraćaju sprovode carinski organi na delu vazduhoplovnog pristaništa određenom za međunarodni vazdušni saobraćaj, a koji se deo sastoji od: carinske platforme, čekaonice namenjene putnicima u međunarodnom saobraćaju (tranzitna sala) i prostorija za pregled putnika i njihovog prtljaga. Na ovom delu vazduhoplovnog pristaništa mogu se nalaziti samo lica koja putuju u inostranstvo odn. dolaze iz inostranstva, a svaki ulazak ili izlazak putnika iz tog dela vazduhoplovnog pristaništa smatra se prelaskom carinske linije. Tranzitna sala mora biti obezbeđena tako da je onemogućen ulazak odn. izlazak lica, odn. unošenje i iznošenje robe bez carinskog nadzora i kontrole. Pored putnika i članova posade vazduhoplova, u tranzitnu salu mogu da ulaze samo službena lica - osoblje vazduhoplovnog pristaništa i radnici koji rade u tranzitnoj sali, carinski radnici, radnici pograničnih inspeksijskih organa te radnici organa unutrašnjih poslova. Izuzetno, ako se na vazduhoplovnom pristaništu dočekuju odn. ispraćaju domaći ili strani državnici, članovi delegacija i druga lica u zvaničnoj poseti našoj zemlji, u tranzitnu salu mogu, u skladu sa protokolom, ulaziti i druga lica - pratnja, obezbeđenje, snimatelji, fotoreporter, prevodioci i dr.

Pregled vazduhoplova se sastoji od: sravnjenja manifesta sa stanjem robe po količini i oznakama koleta, pregleda pilotske i putničke kabine i pregleda opreme i robe i opreme koja služi za snabdevanje vazduhoplova. Pregled vazduhoplova koji je sleteo iz inostranstva se vrši nakon zaustavljanja vazduhoplova na carinskoj platformi. Pravno lice koje obavlja aerodromske usluge dužno je da blagovremeno obavesti carinski organ na kom delu vazduhoplovnog pristaništa će vazduhoplov koji leti na međunarodnoj liniji biti postavljen i vreme njegovog postavljanja, odnosno poletanja. Zapravo, pravno lice koje obavlja javni prevoz u vazдушnom saobraćaju kao i zastupnici vazduhoplovnih kompanija dužni su da carinskim organima na vazduhoplovnim pristaništima otvorenim za međunarodni vazdušni saobraćaj dostave red letenja vazduhoplova u redovnom saobraćaju najkasnije sedam dana pre početka njegovog važenja. Isto tako, carinski organ mora biti blagovremeno obavešten o: 1) svim promenama u redovnom redu letenja vazduhoplova, 2) specijalnim letovima vazduhoplova i 3) svakom kašnjenju sletanja odn. uzletanja vazduhoplova dužem od tri časa.

Carinska isprava koja se podnosi u carinskom postupku u vazдушnom saobraćaju je manifest koji sačinjava zapovednik vazduhoplova. Za vazduhoplov koji doleće iz inostranstva priznaje se i inostrani manifest ako je preveden na srpski jezik ili ako je sačinjen na engleskom, ruskom, francuskom ili španskom jeziku.

Istovar robe iz vazduhoplova se vrši u prisustvu lica ovlašćenog za preuzimanje i prevoz robe do mesta određenog za smeštaj robe i ovlašćenog carinskog službenika, koji utvrđuje broj koleta i sravnjuje podatke o broju i oznakama koleta iz manifesta sa podacima naoletima. Ako se roba doprema na paletama, odnosno u kontejnerima ili ako je istovareno mnogo koleta, utvrđivanje stanja pakovanja i sravnjivanje podataka o brojnosti i oznakama koleta iz manifesta sa podacima na

koletima može se vršiti prilikom prijema robe na mestu određenom za smeštaj. Ako ovlašćeni carinski službenik utvrdi da stanje robe odgovara prijavljenom, to potvrđuje na dva primerka manifesta, od kojih jedan primerak ostaje kod zapovednika vazduhoplova, odnosno lica koje on ovlasti, a drugi se prilaže uz sažetu deklaraciju. Ako ovlašćeni carinski službenik utvrdi da stanje robe ne odgovara prijavljenom, da su kolete oštećene ili da se robe iz njih na bilo kojih način rasipa, ovlašćeni carinski službenik o tome stavlja napomenu na manifestu, a lice ovlašćeno za preuzimanje i prevoz robe do mesta koje odredi ovlašćeni carinski službenik o tome sastavlja zapisnik, koji potpisuju to lice i ovlašćeni carinski službenik.

Pregled vazduhoplova, posade i putnika koji dolaze iz inostranstva i njihovog prtljaga vrši carinski organ na prvom vazduhoplovnom pristaništu na kojem je vazduhoplov sleteo iz inostranstva. Ako vazduhoplov leti na drugo vazduhoplovno pristanište u carinskom području, a ne prima putnike u lokalnom saobraćaju (*inostrana linija*), pregled vazduhoplova, posade i putnika koji dolaze iz inostranstva i njihovog prtljaga vrši carinski organ na vazduhoplovnom pristaništu na kome posada i putnici napuštaju vazduhoplov.

Ako vazduhoplov leti na drugo vazduhoplovno pristanište u carinskom području i prima putnike u lokalnom saobraćaju (*mešovita linija*), carinski pregled vazduhoplova, posade, putnika i ručnog prtljaga vrši carinski organ na prvom vazduhoplovnom pristaništu, dok carinski pregled ostalog prtljaga i robe vrši carinski organ na vazduhoplovnom pristaništu na kome putnici konačno napuštaju vazduhoplov.

Vazduhoplov koji poleće u inostranstvo postavlja se na carinsku platformu najmanje pola sata pre poletanja i od tog vremena pa sve do preletanja carinske linije nalazi se pod carinskim nadzorom. Vozar odn. ovlašćeno lice dužno je najmanje pola sata pre poletanja vazduhoplova da carinskom organu podnese manifest sa pratećim ispravama na osnovu kojih je izvršeno uvozno carinjenje robe. Izvožno ocarinjena roba utovara se u vazduhoplov u prisustvu ovlašćenog carinskog službenika, koji sravnjuje stanje robe po količini i oznakama koleta sa podacima iz manifesta i isprava na osnovu kojih je izvršeno izvozno carinjenje robe (izvozne carinske isprave), overava manifest i po poletanju vazduhoplova razdužuje izvozne carinske isprave. Ako ovlašćeni carinski službenik utvrdi da stanje robe ne odgovara podacima iz manifesta i isprava na osnovu kojih je izvršeno izvozno carinjenje robe, sastavlja zapisnik o utvrđenim nepravilnostima, stavlja zabeležku na manifestu i izvoznim carinskim ispravama, a po potrebi zadržava robu radi utvrđivanja činjeničnog stanja i o tome obaveštava carinski organ koji je odobrio carinski dozvoljeno postupanje ili upotrebu robe.

Carinski pregled vazduhoplova koji poleće u inostranstvo vrši se posle kontrole koju obavljaju radnici drugih pograničnih organa (upravne inspekcije, organi unutrašnjih poslova i dr.). Posle carinskog pregleda vazduhoplova pa do njegovog poletanja, vazduhoplovu se može pristupiti samo po odobrenju carinskog organa.

Carinski postupak sa prtljagom koji nije prispeo sa putnikom

Prtljag koji u međunarodnom vazdušnom saobraćaju nije prispeo s putnikom vozar je dužan da prijavi carinskom organu odmah po sletanju vazduhoplova kojim je prtljag prispeo. Podaci o prtljagu koji nije prispeo sa putnicima upisuju se u Kontrolnik izgubljenog prtljaga, a prtljag se smešta u posebnu prostoriju lokalne, odn. centralne službe traganja gde može biti smešten najduže šest meseci, nakon

čega se prtljag, ukoliko se ne utvrdi ko je vlasnik, mora vratiti u inostranstvo ili ustupiti carinskom organu na slobodno raspolaganje. Ako se utvrdi ko je vlasnik prtljaga prispelog odvojeno od putnika, prtljag se uručuje vlasniku na osnovu *Posebnog manifesta prtljaga prispelog odvojeno od putnika* koji voza, odn. ovlašćeno lice, podnosi radi overe nadležnom carinskom organu. Ako se prtljag koji nije prispeo s putnikom carini, carinski organ postupka kao s robom koju nose putnici.

Snabdevanje vazduhoplova u međunarodnom saobraćaju

Roba namenjena snabdevanju vazduhoplova na međunarodnim linijama se upućuje na vazduhoplov preko lica registrovanog za snabdevanje prevoznih sredstava iz carinskog skladišta koje se nalazi na vazduhoplovnom pristaništu otvorenom za međunarodni saobraćaj (privredne organizacije registrovane za obavljanje kateringa) na osnovu *Obračunskog lista prodaje u vazduhoplovima*. Obračunski list se popunjava u najmanje pet primeraka koje overava carinski organ na vazduhoplovnom pristaništu. Po završenom letu na međunarodnoj liniji zapovednik vazduhoplova odn. ovlašćeni član posade dužan je da “zaključiti” Obračunski list i o prodatoj robi izvesti carinski organ do petog u tekućem mesecu za prethodni mesec. Za robu koja, međutim, nije utrošena za vreme leta zapovednik vazduhoplova odn. ovlašćeno lice, dužno je da carinskom organu podnese *Listu snabdevanja vazduhoplova na međunarodnim linijama*. Bilo da je roba domaća ili strana, roba popisana u Listi snabdevanja ne podleže uvoznom carinjenju.

Snabdevanje gorivom i mazivom se vrši u prisustvu ovlašćenog carinskog službenika na osnovu otpremnice koju overava carinski organ. Gorivo prodato u prethodnom mesecu mora biti izvozno ocarinjeno do petog u tekućem mesecu. Uz izvoznu carinsku deklaraciju podnose se overene otpremnice.

Postupak sa rezervnim delovima za vazduhoplove

Zapovednik vazduhoplova, odn. ovlašćeno lice, na vazduhoplovnom pristaništu otvorenom za međunarodni saobraćaj uzima deo za zamenu ili rezervni deo za vazduhoplove na osnovu *Liste pozajmica* koju nakon provere overava nadležan carinski organ. Vraćanje dela za zamenu ili rezervnog dela za vazduhoplov koji je uzet na pozajmicu mora se izvršiti u roku od 90 dana. Izuzetno, u opravdanim slučajevima, carinski organ može taj rok produžiti za još 30 dana.

Da bi se izbegao zastoј u saobraćaju koji može nastati usled kvara na vazduhoplovima, vazduhoplovne kompanije mogu na domaćem vazduhoplovnom pristaništu, u odgovarajućim prostorijama gde je obezbežen carinski nadzor, smeštati delove za opravku i održavanje vazduhoplova, unesene sa inostranog carinskog područja (tzv. stokovi). Evidenciju o rezervnim delovima vazduhoplova koji se nalaze u stokovima na domaćem vazduhoplovnom pristaništu vodi vazduhoplovna komisija na obrascu *Liste evidencija rezervnih delova u stoku*. Evidenciju kontroliše i overava carinski organ. Ukoliko se rezervni deo iz stoka upotrebi, vazduhoplovna kompanija je dužna da za upotrebljeni deo podnese uveznu carinsku deklaraciju u roku od tri meseca od dana podizanja delova.

Carinski postupak u rečnom saobraćaju

Brodovi u međunarodnom rečnom saobraćaju mogu pristajati samo u pristaništima i lukama otvorenim za međunarodni saobraćaj. U pomenutim pristaništi-

ma i lukama brodovi, radi sprovođenja carinskog postupka, mogu pristajati samo uz carinski gat odnosno na onom delu pristaništa, obale ili slobodne zone koje odredi nadležna kapetanija u saradnji sa pograničnim organima. Carinski gat odn. deo pristaništa, luke ili obale, određen za pristajanje broda koji saobraća sa inostranstvom, odvaja se ogradom (pregradom) i obeležava tablom obojenom bojama državne zastave s nazivom carinskog organa. Prostorije za obavljanje poslova carinskog organa nalaze se na izlazu iz gata, odnosno iz određenog dela pristaništa, luke ili obale ispred pregrade.

Brodovi koji plove međunarodnim plovim rekama, graničnim rekama i graničnim jezerima moraju imati brodski manifest. Izuzetno, brodski manifest ne moraju imati:

- 1) brodovi koji prevoze domaću ili stranu neocarinjenu robu za koju imaju druge odgovarajuće isprave (raport i sl.);
- 2) brodovi koji viju vojnu zastavu;
- 3) službeni brodovi (brodovi organa uprave, organa unutrašnje plovidbe i dr.);
- 4) brodovi za naučne svrhe;
- 5) brodovi koji služe samo za ribolov;
- 6) brodovi koji služe samo za potrebe poljoprivrednika;
- 7) sportski brodovi i čamci dok služe za sportske i druge lične potrebe njihovih vlasnika.

Za brodove koji saobraćaju sa inostranstvom i koji utovaraju robu u domaćim pristaništima ili lukama, manifest mora da bude sačinjen po izvršenom utovaru robe u brod, a najdocnije dva sata pre isplavljanja. S druge strane, brodovi koji doplovljavaju iz inostranstva, s robom ili bez robe, moraju imati manifest u momentu prelaska carinske linije.

Carinski postupak u rečnom saobraćaju se sprovodi posle sanitarne, fitosanitarne i veterinarske kontrole broda i pasoške kontrole članova posade i putnika.

Carinski pregled broda se vrši u prisustvu ovlašćenog predstavnika broda i sastoji se od sledećih carinsko-procesnih radnji:

- 1) pregled manifesta, tovarnih listova i drugih isprava i sravnjenja stanja robe sa podacima u tim ispravama;
- 2) pregled posade i putnika;
- 3) pregled putničkog prtljaga predatog na prevoz brodu;
- 4) pregled svih brodskih prostorija;
- 5) sravnjivanje knjige nadzora i opreme koju brod nosi;
- 6) sravnjivanje knjige provijanta (gorivo, mazivo, potrošni materijal, namirnice, efektivni novac i sl.).

Ako postoji osnovana sumnja da se na brodu nalazi skrivena roba, carinski organ može naložiti zapovedniku broda koji plovi u carinskom pograničnom pojasu da brod uplovi u najbliže pristanište ili luku radi pregleda odn. pretresa. Pre pretresa stranog broda, carinski organ o pretresu obaveštava konzularnog predstavnika države u kojoj je brod registrovan, a u slučaju ako se u pristaništu ne nalazi konzularni predstavnik, pretres se vrši u prisustvu predstavnika pristanišne kapetanije i zapovednika broda odn. njegovog zamenika.

O izvršenom pregledu odn. pretresu broda sačinjava se zapisnik.

Pretovar carinske robe iz jednog broda u drugi može se vršiti na osnovu pisanog odobrenja carinskog organa i pod carinskim nadzorom, a podaci o pretovaru robe se upisuju u manifeste oba broda.

Strani brod u tranzitu koji pristane u domaće pristanište radi snabdevanja gorivom, namirnicama ili zbog drugih potreba, a ne radi utovara i istovara robe, ne podleže carinskom pregledu, ali podleže carinskom nadzoru i kontroli.

Carinski postupak u poštanskom saobraćaju

Za sprovođenje carinskog postupka u poštanskom saobraćaju su od značaja tri poštanska subjekta: prijemna pošta, pošta carinjenja i izmienična pošta.

Prijemna pošta je pošta kojoj se predaju poštanske pošiljke upućene u inostranstvo. Po predaji poštanskih pošiljaka upućenih u inostranstvo vrši se razvrstavanje poštanskih pošiljaka u smislu da li podležu carinskom pregledu ili ne. Generalno carinskom pregledu ne podležu carinske pošiljke za koje se prema masi i dimenzijama pretpostavlja da ne sadrže carinsku robu ili su prema pratećoj dokumentaciji oslobođene plaćanja uvoznih dažbina, kao i poštanske pošiljke u tranzitu preko carinskog područja. Na takve poštanske pošiljke radnik pošte lepi nalepnicu: "Ne podleže carinskom pregledu". Na ostale poštanske pošiljke lepi se nalepnica: "Podleže carinskom pregledu". Nakon toga poštanske pošiljke se dostavljaju pošti carinjenja.

U pošti carinjenja se primljene poštanske pošiljke podnose na carinski pregled odmah, a najkasnije narednog dana od dana prijema. Pregled i carinjenje poštanskih pošiljaka se vrši u posebnoj prostoriji u pošti carinjenja. Po izvršenom carinskom pregledu pošta carinjenja upućuje poštanske pošiljke izmieničnoj pošti. Poštanske pošiljke se radi uručjenja izmieničnoj pošti pakuju u tzv. paketski zaključak za koji pošta carinjenja sačinjava poštansko-carinsku propratnicu u četiri primerka. Carinski organ overava primerke poštansko-carinske propratnice i prvi primerak zadržava, a tri primerka vraća pošti carinjenja od kojih ova jedan zadržava, a dva upućuje uz paketski zaključak izmieničnoj pošti od kojih jedan zadržava izmienična pošta, a poslednji primerak poštansko-carinske propratnice se dostavlja otpremnoj carinarnici.

Primopredaja poštanskih pošiljaka između strane i domaće pošte se vrši putem izmienične pošte.

Po preuzimanju paketskog zaključka od inostrane pošte, izmienična pošta vrši razvrstavanje poštanskih pošiljaka prema tome da li podležu carinskom pregledu ili ne. Poštanske pošiljke koje ne sadrže carinsku robu izmienična pošta upućuje odredišnom poštanskom centru ili poštama sa kojima ima direktnu kartovnu vezu, radi uručjenja primaocu. Poštanske pošiljke koje sadrže ili za koje se pretpostavlja da sadrže carinsku robu, izmienična pošta otprema nadležnim poštama carinjenja. Za svaki paketski zaključak izmienična pošta sačinjava poštansko-carinsku propratnicu, u četiri primerka, koje overava carinski organ koji zadržava prvi primerak dok tri primerka vraća izmieničnoj pošti koja zadržava jedan a preostala dva upućuje pošti carinjenja koja zadržava jedan primerak, a poslednji primerak, nakon overe nadležnog organa prosleđuje se graničnoj carinarnici prema mestu u kojem se nalazi sedište izmienične pošte.

Poštanske pošiljke koje sadrže carinsku robu podnose se na carinski pregled odmah po prijemu u poštu carinjenja. Poštanske pošiljke se carinskom organu pre-

daju uz Poštansko-carinsku prijavu. Carinski postupak s poštanskim pošiljkama mora biti okončan u roku od 5 dana za obične, odn. 24 časa ako su u pitanju ekspres pošiljke, EMS (specijalne pošiljke sa posebnim rukovanjem, mase do 30 grama), prioritetne, avionske pošiljke kao i pošiljke koje sadrže žive životinje, lako kvarljivu robu i lekove, računajući od momenta kada je pošta carinjenja carinskom organu podnela Poštansko-carinsku prijavu.

Nakon izvršenog carinskog pregleda, carinski organ obračunava iznos uvoznih dažbina na obrascu: *Uvozna poštansko-carinska deklaracija za građane* u koji se obrazac upisuju podaci o količini i vrednosti robe, naimenovanju robe i ukupnom iznosu obračunatih uvoznih dažbina koje terete pošiljku. Poštanske pošiljke primaocu mogu biti uručene tek nakon uplate uvoznih dažbina, pa se uvozna poštansko-carinska deklaracija za građane sa potpunom uplatnicom dostavlja pošti koja je dužna da je stavi primaocu na uvid. Primalac može izvršiti uplatu, podneti prigovor na nalaz carinskog organa ili odbiti prijem poštanske pošiljke. U slučaju uplate carine i drugih uvoznih dažbina pošta uručuje primaocu poštansku pošiljku s primerkom deklaracije. U slučaju prigovora pošta zadržava pošiljku dok odluka carinskog organa ne postane konačna, odn. izvršna. Ako primalac odbije prijem poštanske pošiljke iz inostranstva, vraća se u inostranstvo. Ako u tom slučaju strani pošiljalac odbije da izvrši prijem vraćene poštanske pošiljke, pošiljka se predaje carinskom organu radi određivanja carinski dozvoljenog postupanja ili upotrebe robe, uključujući i prodaju robe.

Sinisa Varga, LLD

The classification of particular customs procedures according to the means of transport

A b s t r a c t

The customs procedure is a particular administrative procedure done for implementation of substantive customs prescriptions. There are many customs procedures and they may be classified according to various criteria. If classification is accomplished by means of transport than we can diverse: a) the custom procedure in transport of passengers; b) the custom procedure in railway transport; c) the custom procedure in road transport; d) the custom procedure in air transport; e) the custom procedure in river transport and f) the custom procedure in mail transport.

The subject matter is regulated by in the Order of Government of the Republic of Serbia on customs permitted procedures with goods, releasing of goods and encashment of customs debts, Official Journal of R. of Serbia No. 127/2003.